บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลบางส่วนจาก โครงการสำรวจสภาวะสุขภาพประชากรชาวไทยบนพื้นที่สูง ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งดำเนินการสำรวจโดยสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในเดือนพฤษภาคม 2540 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประชากรบนพื้นที่สูงใน 7 จังหวัดที่มีประชากรบนพื้นที่สูงตั้งแต่ 20,000 คนขึ้นไป ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน น่าน ตาก และกาญจนบุรี ซึ่งประชากรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเหล่านี้รวมกันแล้ว คิดเป็นร้อยละ 89.8 ของประชากรบนพื้นที่สูงทั้งหมด จากการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน โดยใช้ข้อมูลจากทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 ของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นกรอบตัวอย่าง ทำให้ได้จำนวนหลังคาเรือนจังหวัดละ 800 ครัวเรือน จากพื้นที่เป้าหมาย 7 จังหวัด รวมจำนวน 5,600 ครัวเรือน และมีประชากรบนพื้นที่สูงตกเป็นกลุ่มตัวอย่างโครงการสำรวจสภาวะสุขภาพประชากรชาวไทยบนพื้นที่สูง ปี พ.ศ. 2540 ทั้งสิ้น 27,514 คน คิดเป็นเพศชาย ร้อยละ 50.6 และเพศหญิงร้อยละ 49.4 (รายละเอียดของขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง และการคำนวณขนาดตัวอย่างครัวเรือนของโครงการปรากฏในภาคผนวก ข)

2.2 ขนาดตัวอย่าง

เนื่องจากสตรีตัวอย่างทั้งหมดที่ถูกสัมภาษณ์ในโครงการสำรวจสภาวะสุขภาพประชากรชาวไทยบนพื้นที่สูง ปี พ.ศ. 2540 นี้ มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 15 - 99 ปี ทำให้กลุ่มประชากรนี้มีความแตกต่างกันมากในประเด็นของรุ่นอายุ (age cohort) ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยแม่ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้จำกัดขอบเขตของกลุ่มสตรีตัวอย่างไว้เฉพาะกลุ่มของผู้ที่มีบุตรไม่เกิน 1 ปี ในวันสัมภาษณ์ ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวนี้ทำให้ได้สตรีไทยบนพื้นที่สูงที่ตกเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ครั้งนี้ รวมจำนวนทั้งสิ้น 604 คนจาก 7 จังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จังหวัด	จำนวน/คน
เชียงใหม่	64
เชียงราย	99
แม่ฮ่องสอน	100
ลำพูน	40
น่าน	110
ตาก	124
กาญจนบุรี	67
รวม	604

2.3 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ใช้ข้อมูลจากแบบสำรวจในการสัมภาษณ์ 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลจากคำถามข้อที่ 5 จากแบบสอบถามผู้นำชุมชน / ผู้ใหญ่บ้าน คำถามข้อที่ 6, 7, 9,14,17,18 จากแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน / แม่บ้าน และคำถามข้อที่ 6, 7, 8, 10, 12, 30, 31, 32, 33 จากแบบสอบถามสภาวะสุขภาพของทุกคนในครัวเรือน (รายละเอียดของคำถามในการวิเคราะห์ปรากฏในภาคผนวก ค)

2.4 ข้อจำกัดในการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลบางส่วนของโครงการสำรวจสภาวะสุขภาพของประชากรชาวไทยบนพื้นที่สูงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นการศึกษาภาพรวมเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพอนามัยของประชากรบนพื้นที่สูง การเก็บข้อมูลจึงไม่ได้เน้นเรื่องใดเป็นการเฉพาะ ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงครั้งนี้ ต้องจำกัดขอบเขตไว้เฉพาะตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเท่าที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เท่านั้น ปัจจัยอื่น ๆ หลายตัว ที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างได้ขาดหายไป ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาของสามี จำนวนบุตรที่มีชีวิตรอด ความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอด และการปฏิบัติหลังคลอด ทัศนคติต่อสถานบริการ ทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ การมีและการใช้สื่อในการรับข่าวสาร และการย้ายที่อยู่อาศัยของสตรี เป็นต้น

2.5 คำนิยามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.5.1 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมอนามัยแม่ประกอบด้วย

2.5.1.1 การฝากครรภ์ หมายถึง การได้รับการดูแลขณะตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจครรภ์จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของรัฐหรือเอกชน อย่างน้อย 4 ครั้ง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่ฝากครรภ์
- ฝากครรภ์ไม่ครบตามเกณฑ์
- ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ (ช่วงตั้งครรภ์ 1-6 เดือน ฝากครรภ์อย่างน้อย 1 ครั้ง ช่วงตั้งครรภ์ 7 เดือน ฝากครรภ์อย่างน้อย 1 ครั้ง ช่วงตั้งครรภ์ 8 เดือน ฝากครรภ์อย่างน้อย 1 ครั้ง ช่วงตั้งครรภ์ 9 เดือน ฝากครรภ์อย่างน้อย 1 ครั้ง)

2.5.1.2 การทำคลอด หมายถึง ผู้ที่ทำคลอดให้หญิงมีครรภ์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว
- บุคคลอื่น ได้แก่ หมอตำแย สามี แม่สามี แม่ตน ญาติ และการคลอดเอง

2.5.1.3 การดูแลหลังคลอด หมายถึง การไปรับบริการดูแลหลังคลอดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของรัฐหรือเอกชน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- ไม่มีการดูแล
- มีการดูแลแต่ไม่ครบตามเกณฑ์
- มีการดูแลครบตามเกณฑ์ (สัปดาห์ที่ 1-5 หลังคลอดมีการดูแลอย่างน้อย 2 ครั้ง สัปดาห์ที่ 6 หลังคลอดมีการดูแลอย่างน้อย 1 ครั้ง)

2.5.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.5.2.1 ปัจจัยด้านประชากร

1. อายุ หมายถึง อายุของสตรีที่มีบุตรอายุไม่เกิน 1 ปี ในวันที่สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

- ต่ำกว่า 20 ปี
- 20 - 24 ปี
- 25 – 29 ปี
- 30 ปีขึ้นไป

2. ชาติพันธุ์ หมายถึง เผ่า (เหล่ากอ) เป็นการจำแนกประชากรบนพื้นที่สูงที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนออกจากกัน เช่น การสืบทอดทางสายโลหิต เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ วิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จัดกลุ่มเผ่าพันธุ์ตามกลุ่มภาษาที่ใช้พูดออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มภาษาจีน ได้แก่ เผ่าม้ง และเย้า

- กลุ่มภาษาธิเบต-พม่า ได้แก่ เผ่ากะเหรี่ยง มูเซอ อีก้อ และลีซอ

- กลุ่มภาษามอญ-เขมร ได้แก่ เผ่า ลัวะ ถิ่น และขมุ

- กลุ่มภาษาอื่น ๆ

3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือนไม่น้อยกว่า 6 เดือน ในรอบปีที่ผ่านมา แบ่งเป็น

- 2-4 คน

- 5-7 คน

- 8 คนขึ้นไป

2.5.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่

1. ความสามารถในการใช้ภาษาไทย หมายถึง มีความสามารถอ่าน พูด เขียนภาษาไทยได้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- สามารถใช้ภาษาไทยระดับสูง หมายถึง พูด เขียนไทยได้

- สามารถใช้ภาษาไทยระดับต่ำ หมายถึง พูดไทยได้ เขียนไม่ได้

-ไม่มีความสามารถใช้ภาษาไทย หมายถึง พูดและเขียนไทยไม่ได้

2. การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นปีสูงสุดที่เรียนสำเร็จในระบบการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- ไม่ได้เรียนหนังสือ

- ได้เรียนหนังสือ

3. ครัวเรือน หมายถึง บุคคลคนเดียวหรือหลายคนอาศัยอยู่รวมกันและร่วมกันจัดหาเครื่องใช้สิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ฉันญาติพี่น้องหรือไม่ก็ตาม และให้นับบุคคลนั้นๆ เป็นสมาชิกในครัวเรือน

4. อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพหลักซึ่งสตรีใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานนั้น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ ทำนา ทำสวน

- อาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง อาชีพอื่น ๆ

- ว่างงาน

5. ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน หมายถึง ความเพียงพอของรายได้ที่จะใช้จ่ายในครัวเรือน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- รายได้เพียงพอและเหลือเก็บ

- รายได้ไม่เพียงพอ

2.5.2.3 ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

1. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล หมายถึง สวัสดิการที่ได้รับเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล เมื่อไปใช้บริการการแพทย์และสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ค่ายา ค่าห้องพักในสถานพยาบาล รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องใช้ โดยรัฐบาลหรือเอกชนที่เป็นผู้รับประกันด้านสุขภาพเป็นผู้จ่ายให้ เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้บริการ เช่น สวัสดิการข้าราชการหรือข้าราชการบำนาญ รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ประกันสังคม สมาชิกบัตรสุขภาพ บัตรผู้มีรายได้น้อย หรือบัตรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก และประกันสุขภาพของเอกชนรูปแบบอื่น ๆ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
- ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

2. ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข วัดระยะเป็นกิโลเมตรจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ใกล้ที่สุด แม้ว่าจะเคยไปใช้บริการหรือไม่ก็ตาม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- ระยะทาง 0-2 กิโลเมตร
- ระยะทาง 3-5 กิโลเมตร
- ระยะทาง 6 กิโลเมตรขึ้นไป

2.6 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอดของประชากรกลุ่มตัวอย่างคือสตรีไทยบนพื้นที่สูงที่มีบุตรอายุไม่เกิน 1 ปี ใช้ค่าการกระจายร้อยละ (percentage distribution) เพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของข้อมูล และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยวิธีการวิเคราะห์จำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis หรือ MCA)

2.7 ลักษณะทั่วไปของข้อมูลและกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ในบทนี้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านประชากร ลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ รวมทั้งพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความสามารถในการใช้ภาษาไทย การศึกษา อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข การฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอด ซึ่งใช้เป็นตัวแปรหลักในการศึกษาครั้งนี้ แต่เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับโอกาสกลุ่มประชากรบนพื้นที่สูงที่จะ

เข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐ และเพื่อประโยชน์ในการอภิปรายข้อมูลเพิ่มเติมภายหลัง จึงได้นำตัวแปรอื่น ๆ บางตัวเสนอเพิ่มเติมเข้ามาในส่วนนี้ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยใน 1 เดือน การรู้จักและการได้รับคำแนะนำและบริการจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ใน 1 เดือน และการได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก ซึ่งตัวแปรเหล่านี้นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของประชากรกลุ่มนี้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 1)

2.7.1 ปัจจัยด้านประชากร

1. อายุ

สตรีไทยบนพื้นที่สูงกลุ่มที่มีบุตรอายุไม่เกิน 1 ปี ที่เป็นประชากรตัวอย่างของการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีอายุเฉลี่ย 25.8 ปี (มีอายุต่ำสุด 15 ปี และมีอายุสูงสุด 47 ปี) และพบว่ามีสตรีร้อยละ 29.0 อยู่ในกลุ่มอายุ 20-24 ปี รองลงมาประมาณร้อยละ 28.2 อยู่ในกลุ่มอายุ 25-29 ปี อันดับถัดไปร้อยละ 26.0 อยู่ในกลุ่มอายุสูงกว่า 30 ปีขึ้นไป ส่วนกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีร้อยละ 16.7

2. ชาติพันธุ์

เมื่อจัดกลุ่มชาติพันธุ์ของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างตามภาษาที่ใช้พูดพบว่า เกินครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 55.5) เป็นสตรีที่พูดภาษา ธิเบต – พม่า ได้แก่ เผ่ากะเหรี่ยง มูเซอ อีก้อ และลีซอ รองลงมาเป็นสตรีที่อยู่ในกลุ่มที่พูดภาษาจีนได้แก่ เผ่าม้ง และเย้า (ร้อยละ 22.2) และกลุ่มสตรีที่พูดภาษา มอญ- เขมร ได้แก่ เผ่าลัวะ ถิ่น และขมุ (ร้อยละ 11.9) ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.4 เป็นสตรีที่อยู่ในกลุ่มภาษาอื่น ๆ ซึ่งในการสำรวจครั้งนี้ ไม่ได้ระบุรายละเอียดว่าเป็นชาติพันธุ์ใดและใช้ภาษาใดบ้าง จึงไม่สามารถระบุกลุ่มชาติพันธุ์ของประชากรกลุ่มที่เหลือนี้ได้

ตารางที่ 1 การกระจายอัตราร้อยละของสตรีไทยบนพื้นที่สูงจำแนกตามปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ และพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ (จำนวน)
ปัจจัยด้านประชากร	
อายุ	
ต่ำกว่า 20 ปี	16.7
20-24 ปี	29.0
25-29 ปี	28.2
30 ปีขึ้นไป	26.0
รวม	100.0 (603)
อายุเฉลี่ย 25.8 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี อายุสูงสุด 47 ปี SD. = 6.5	
ชาติพันธุ์	
กลุ่มภาษาจีน ได้แก่ ม้ง เย้า	22.2
กลุ่มภาษา ธิเบต- พม่า ได้แก่ กะเหรี่ยง มูเซอ อีก้อ ลีซอ	55.5
กลุ่มภาษามอญ-เขมร ได้แก่ ลัวะ ถิ่น ขมุ	11.9
กลุ่มภาษาอื่น ๆ	10.4
รวม	100.0 (604)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	
2-4 คน	25.3
5-7 คน	46.4
8 คนขึ้นไป	28.3
รวม	100.0 (604)
จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 6.6 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด 2 คน	
จำนวนสมาชิกสูงสุด 28 คน SD. = 3.2	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ (จำนวน)
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	
ความสามารถในการใช้ภาษาไทย	
สามารถใช้ภาษาไทยระดับสูง	33.3
สามารถใช้ภาษาไทยระดับต่ำ	41.9
ไม่สามารถใช้ภาษาไทย	24.8
รวม	100.0 (604)
การศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	63.2
ได้เรียนหนังสือ	36.8
รวม	100.0 (600)
อาชีพ	
เกษตรกรรม	80.3
นอกภาคเกษตรกรรม	9.6
ว่างงาน	10.1
รวม	100.0 (604)
ความเพียงพอของรายได้ของครัวเรือน	
เพียงพอและเหลือเก็บ	56.1
ไม่เพียงพอ	43.9
รวม	100.0 (603)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ (จำนวน)
ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ	
สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล	
มีสวัสดิการ	51.5
ไม่มีสวัสดิการ	48.5
รวม	100.0 (604)
ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข	
0-2 กิโลเมตร	46.2
3-5 กิโลเมตร	18.3
6 กิโลเมตรขึ้นไป	35.5
รวม	100.0 (578)
ระยะทางเฉลี่ย 6. 2 กิโลเมตร ระยะทางต่ำสุด 0	
ระยะทางสูงสุด 45 กิโลเมตร SD. = 8.3	
การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยใน 1 เดือน	
ได้รับข่าวสาร	61.6
ไม่ได้รับข่าวสาร	38.4
รวม	100.0 (604)
การรู้จักและการได้รับคำแนะนำและบริการจาก อสม. ใน 1 เดือน	
รู้จักและได้รับคำแนะนำและบริการ	42.4
รู้จักแต่ไม่เคยได้รับคำแนะนำและบริการ	29.2
ไม่รู้จักอสม.	28.3
รวม	100.0 (583)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ (จำนวน)
<u>พฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง</u>	
การฝากครรภ์	
ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์	46.9
ฝากครรภ์ไม่ครบตามเกณฑ์	27.4
ไม่ฝากครรภ์	25.7
รวม	100.0 (603)
การได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก	
ได้รับครบตามเกณฑ์	65.1
ได้รับไม่ครบ	14.3
ไม่ได้รับ	20.6
รวม	100.0 (602)
การทำคลอด	
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว	61.7
บุคคลอื่น ๆ	38.3
รวม	100.0 (603)
การดูแลหลังคลอด	
มีการดูแลครบตามเกณฑ์	28.4
มีการดูแลแต่ไม่ครบตามเกณฑ์	38.1
ไม่มีการดูแล	33.5
รวม	100.0 (603)

3. <u>จำนวนสมาชิกในครัวเรือน</u>

จากผลการศึกษาพบว่า ในครัวเรือนของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่าง ทั้งหมดมีจำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ย 6.6 คน (โดยที่ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกต่ำสุด 2 คน และสูงสุดมีจำนวน 28 คน) เกือบครึ่งหนึ่งของสตรีตัวอย่าง (ร้อยละ 46.4) อยู่ในครัวเรือนขนาดกลาง คือมีสมาชิกจำนวน 5-7 คน รองลงมาในสัดส่วนเกือบเท่ากันทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 8 คนขึ้นไป (ร้อยละ 28.3) และสตรีที่อยู่ในครัวเรือนขนาดเล็กที่มีจำนวนสมาชิก 2-4 คน มีร้อยละ 25.3

2.7.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. ความสามารถในการใช้ภาษาไทย

สำหรับความสามารถในการใช้ภาษาไทยของสตรีไทยบนพื้นที่สูงพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 41.9) อยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับต่ำ กล่าวคือ พูดภาษาไทยได้ แต่เขียนไม่ได้ รองลงมาคือสตรีประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.3) มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับสูง โดยสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ จะเห็นได้ว่า โอกาสที่สตรีไทยบนพื้นที่สูงได้รับการศึกษายังมีน้อย ทำให้สามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้เพียงหนึ่งในสามเท่านั้น ซึ่งความสามารถในการใช้ภาษาไทยนี้แสดงให้เห็นถึงโอกาสที่สตรีเหล่านี้ส่วนหนึ่ง ได้รับการศึกษาในระบบและนอกระบบ ทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอกได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนสตรีที่เหลือ ร้อยละ 24.8 อยู่ในกลุ่มที่ไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยคือ ทั้งพูดและเขียนภาษาไทยไม่ได้

2. การศึกษา

สำหรับการได้เข้าเรียนหนังสือในระบบการศึกษาของสตรีกลุ่มนี้พบว่า สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เรียนหนังสือมีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 63.2 ซึ่งกลายเป็นข้อจำกัดสำคัญที่จะนำสตรีไปสู่โอกาสได้รับความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและการมีพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนกลุ่มที่ได้เรียนหนังสือมีส่วนน้อยเพียงร้อยละ 36.8 เท่านั้น

3. อาชีพ

เนื่องจากข้อจำกัดทางลักษณะภูมิประเทศของสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของประชากรบนพื้นที่สูง ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักและสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การศึกษาครั้งนี้พบว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 80.3) ทำให้สตรีส่วนใหญ่มีรายได้น้อยเพราะขึ้นอยู่กับเฉพาะผลผลิตตามฤดูกาลเท่านั้น ไม่ได้มีรายได้ตลอดปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.1 ว่างงาน และสตรีร้อยละ 9.6 อยู่ในกลุ่มอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

4. ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน

เมื่อพิจารณาความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน พบว่าสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.1) อยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนเพียงพอและเหลือเก็บ ส่วนที่เหลือคือสตรีร้อยละ 43.9 อยู่ในกลุ่มที่ครัวเรือนมีรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีสตรีเกือบครึ่งหนึ่งยังต้องมีภาระช่วยครอบครัวรับผิดชอบหารายได้ให้เพียงพอกับความจำเป็นที่ต้องใช้จ่ายของครัวเรือน

นอกจากนี้ หากรายได้ของครัวเรือนไม่เพียงพอ โอกาสที่จะอำนวยให้สตรีเหล่านี้ดูแลสุขภาพตนเองในระหว่างตั้งครรภ์ก็มีน้อยลง

2.7.3 ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

1. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

การมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล เป็นหลักประกันด้านสุขภาพประการหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผู้ที่มีสวัสดิการได้รับสิทธิพิเศษเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล ตามเงื่อนไขของการประกันสุขภาพแต่ละประเภท เมื่อผู้ที่ได้รับสวัสดิการไปใช้บริการการแพทย์และสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงพบว่า กลุ่มที่มีสวัสดิการและกลุ่มที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล มีสัดส่วนเกือบเท่ากันทั้งสองกลุ่ม (ร้อยละ 51.5 และร้อยละ 48.5 ตามลำดับ) จะเห็นว่าเกือบครึ่งหนึ่งของสตรีกลุ่มตัวอย่าง มีภาระต้องจ่ายค่าบริการและค่ารักษาพยาบาลเองเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้บริการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการเจ็บป่วย

2. ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

ข้อมูลเกี่ยวกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข ทางโครงการสำรวจนี้ได้สอบถามจากผู้นำชุมชนเท่านั้น เนื่องจากเป็นข้อมูลชุมชน และถือเป็นคำตอบที่ใช้บอกระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ดังนั้นบางชุมชนที่ผู้นำชุมชนไม่ได้ตอบแบบสอบถาม จึงทำให้ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีบางส่วน (คือประมาณ 26 คน) จากข้อมูลส่วนนี้พบว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุขระยะทางโดยเฉลี่ย 6.2 กิโลเมตร (โดยมีระยะทางต่ำสุดคือ 0 ในขณะที่ระยะทางสูงสุดคือ 45 กิโลเมตร) เกือบครึ่งหนึ่งของสตรีไทยบนพื้นที่สูง (ร้อยละ 46.2) อาศัยอยู่ไม่ไกลจากสถานบริการมีระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขไม่เกิน 2 กิโลเมตร รองลงมามีสตรีมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.5) อยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุข 6 กิโลเมตรขึ้นไป ส่วนสตรีที่เหลืออีกร้อยละ 18.3 อยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุขประมาณ 3-5 กิโลเมตร

3. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยใน 1 เดือน

ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้นำตัวแปรนี้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง เพราะเป็นการสอบถามข้อมูลย้อนหลังในระยะเวลาเพียง 1 เดือนเท่านั้น จึงไม่มีผลโดยตรงในการกำหนดพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอด แต่ผู้วิจัยได้

I19274977X

นำเสนอเป็นข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของการมีโอกาสได้รับความรู้ด้านสุขภาพอนามัยของประชากรกลุ่มนี้

จากการศึกษาพบว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ใน 1 เดือน ที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 61.6 ส่วนที่เหลือมีสตรีร้อยละ 38.4 ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยใน 1 เดือนที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงมีสัดส่วนไม่ใช่น้อยที่ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ซึ่งการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย จะเป็นพื้นฐานด้านความรู้ในการนำไปปฏิบัติตัวเกี่ยวกับด้านสุขภาพในด้านต่าง ๆ

4. <u>การรู้จักและการได้รับคำแนะนำและบริการจาก อสม. ใน 1 เดือน</u>

ในการสอบถามเกี่ยวกับการรู้จัก การได้รับคำแนะนำและบริการจากอสม. ใน 1 เดือนที่ผ่านมาทางโครงการได้สอบถามเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนเท่านั้น เพื่อจะได้ทราบถึงระดับของการติดต่อระหว่างครัวเรือนกับบุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุข ทำให้กลายเป็นข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นบางครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนไม่ได้ตอบแบบสอบถามข้อนี้ ทำให้ในแบบสอบถามของสตรีไม่มีคำตอบข้อนี้ ส่งผลให้ข้อมูลในการศึกษาส่วนนี้เหลือสตรีเพียง 583 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 604 คน ซึ่งพบว่าสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 42.4) รู้จักรวมทั้งได้รับคำแนะนำและบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจาก อสม. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา รองลงมา (ร้อยละ 29.2) เป็นกลุ่มสตรีที่รู้จัก อสม. แต่ไม่เคยได้รับคำแนะนำและบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ส่วนที่เหลือไม่รู้จัก อสม. มีร้อยละ 28.3 แสดงถึงการให้บริการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึง

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้นำตัวแปรนี้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง เพราะเป็นการสอบถามข้อมูลย้อนหลังในระยะเวลาเพียง 1 เดือนเท่านั้น จึงไม่มีผลในการกำหนดพฤติกรรมดังกล่าวของสตรีกลุ่มตัวอย่าง แต่ได้นำเสนอเป็นข้อมูลพื้นฐานที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะความใกล้ชิดหรือความห่างไกลของประชากรกลุ่มนี้กับการได้รับบริการด้านสาธารณสุขจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.7.4 พฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

1. <u>การฝากครรภ์</u>

สตรีไทยบนพื้นที่สูงมีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.9) ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 7 ที่ระบุว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนา ให้สตรีฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ร้อยละ 75 และในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 เพิ่มเป้าหมายเป็นร้อยละ 80 ส่วนสตรีกลุ่มตัวอย่างที่ฝากครรภ์ไม่ครบตาม

เกณฑ์มีร้อยละ 27.4 สตรีที่เหลืออยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้ฝากครรภ์มีร้อยละ 25.7 แสดงให้เห็นว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงยังขาดการดูแลสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็ก อันอาจเนื่องมาจากมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้วิเคราะห์เพิ่มเติมในบทต่อไป

2. <u>การได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก</u>

การให้วัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักแก่สตรีตั้งครรภ์ เป็นกิจกรรมสำคัญที่อยู่ในขั้นตอนของการฝากครรภ์ แม้ว่าในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้นำตัวแปรนี้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระก็ตาม แต่ข้อมูลในเรื่องนี้มีความสำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมอนามัยแม่กับการได้รับโอกาสปกป้องทั้งมารดาและทารกให้รอดชีวิตได้

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักของสตรีไทยบนพื้นที่สูงระหว่างที่ตั้งครรภ์ พบว่าสตรีตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.1) ได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก ถือว่ายังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 7 ที่กำหนดให้สตรีตั้งครรภ์ได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักครบตามเกณฑ์ทุกคน และในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 กำหนดเป้าหมายเป็นร้อยละ 90 สัดส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่าสตรีในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์น้อยเช่นกัน เพราะผู้ที่มีการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ส่วนใหญ่จะได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ด้วย (อุเทน จารศรี และ ทิพวัลย์ แก้วสะแสน, 2534: 51) สำหรับสตรีที่ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักมีร้อยละ 20.6 จากผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อบาดทะยัก ที่อาจจะเกิดขึ้นกับทารกมีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ส่วนที่เหลือของสตรีกลุ่มนี้ คือผู้ที่ได้รับวัคซีนไม่ครบตามเกณฑ์มีร้อยละ 14.3 ข้อมูลนี้ทำให้ตีความได้ว่าสตรีไทยบนพื้นที่สูงอาจจะฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์มากแล้ว ทำให้ได้รับวัคซีนไม่ครบตามเกณฑ์ โดยสตรีอาจจะคลอดบุตรก่อนที่จะได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ หรืออาจจะได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ก่อนที่จะคลอดบุตรในระยะเวลาน้อยกว่า 1 เดือน ซึ่งทำให้ไม่มีผลในการป้องกันโรคบาดทะยักแก่ทารกในขณะนั้นมากพอ ๆ กับกลุ่มสตรีที่ไม่ได้รับวัคซีน แต่อาจจะมีผลดีบ้างต่อตัวสตรีเอง กล่าวคือหากสตรีได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักต่อเนื่องไปให้ครบ 2 เข็มตามเกณฑ์ จะทำให้สตรีมีภูมิคุ้มกันโรคบาดทะยัก และหากตั้งครรภ์ภายใน 3 ปี ภูมิคุ้มกันโรคบาดทะยักนี้จะถ่ายทอดสู่ทารกในครรภ์สามารถป้องกันการเกิดโรคบาดทะยัก ซึ่งอาจจะเกิดกับทารกในระหว่างคลอดหรือหลังคลอดได้ สำหรับกรณีที่สตรีได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักต่อเนื่องไปให้ครบ 3 เข็มตามเกณฑ์ จะทำให้สตรีมีภูมิคุ้มกันโรคบาดทะยัก และหากตั้งครรภ์ภายใน 5 ปี ภูมิคุ้มกันโรคบาดทะยักนี้ จะถ่ายทอดสู่ทารกในครรภ์ สามารถป้องกันการเกิดโรคบาดทะยักซึ่งอาจจะเกิดกับทารกได้ (World Health Organization, 1988 อ้างถึงใน อุเทน จารศรี และ ทิพวัลย์ แก้วสะแสน, 2534: 13; กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2541: 58-59)

3. การทำคลอด

ในส่วนของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูงพบว่า สตรีร้อยละ 61.7 มีการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ถือว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาเมื่อสิ้นแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 7 ที่กำหนดให้สตรีตั้งครรภ์ มีการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วร้อยละ 80 และเพิ่มเป้าหมายเป็นร้อยละ 95 ในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการให้บริการสาธารณสุขด้านอนามัยแม่และเด็กยังไม่ครอบคลุมกลุ่มประชากรบนพื้นที่สูง ส่วนที่เหลือสตรีร้อยละ 38.3 มีการทำคลอดโดยบุคคลอื่น ๆ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงที่อาจจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในการคลอดบุตรของสตรีของแต่ละชาติพันธุ์

4. การดูแลหลังคลอด

จากผลการศึกษาพบว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงต่ำกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 28.4) มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายในการพัฒนาที่กำหนดไว้เมื่อสิ้นแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 7 และ 8 ที่กำหนดให้สตรีควรได้รับการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่า สตรีไทยบนพื้นที่สูงยังขาดการดูแลสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็ก เพราะอาจมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนกลุ่มสตรีที่มีการดูแลหลังคลอดแต่ไม่ครบตามเกณฑ์มีร้อยละ 38.1 ที่เหลือมีร้อยละ 33.5 อยู่ในกลุ่มที่ไม่มีการดูแลหลังคลอด

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าสตรีไทยบนพื้นที่สูงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 604 คน มีประมาณร้อยละ 57.2 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ระหว่างอายุ 20-29 ปี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอายุเหมะสมกับการตั้งครรภ์ สตรีที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.5) คือ กะเหรี่ยง มูเซอ อีก้อ และลีซอ อันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาธิเบต – พม่า และเกือบครึ่งหนึ่งของสตรี (ร้อยละ 46.4) อาศัยอยู่ในครัวเรือนขนาดกลางที่มีสมาชิกประมาณ 5-7 คน สำหรับลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรียังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ดังเช่น สตรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41.9) มีความสามารถใช้ภาษาไทยในระดับต่ำ ในด้านการศึกษาพบว่า ร้อยละ 63.2 ไม่ได้เรียนหนังสือ และกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 80.3) ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งไม่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมอนามัยที่ดี เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนักแต่มีรายได้น้อย ในส่วนของความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนพบว่าสตรีเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.9) อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ในระดับไม่เพียงพอทำให้สตรีเหล่านี้ต้องมีภาระในการช่วยครอบครัวหารายได้ให้เพียงพอ สำหรับระยะทางจากที่อยู่อาศัยของสตรีถึงสถานบริการสาธารณสุขนั้นพบว่า สตรีร้อยละ 46.2 อาศัยอยู่ไม่ไกลจากสถานบริการสาธารณสุขมากนัก (ระยะทางไม่เกิน 2 กิโลเมตร) ในด้านสวัสดิการด้านรักษาพยาบาลพบว่า กลุ่มสตรีตัวอย่างเพียงครึ่งเดียว (ร้อยละ 51.5) ที่มีสวัสดิการด้านรักษาพยาบาล สำหรับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยนั้น สตรีมีสัดส่วน

มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 61.6) ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยใน 1 เดือนที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.4) รู้จักและได้รับบริการจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

ในด้านพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ได้แก่ การฝากครรภ์ การทำคลอด การได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก และการดูแลหลังคลอด พบว่าสัดส่วนของสตรีที่ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าเป้าหมายของการพัฒนามาก แสดงถึงความจำเป็นที่ควรจะได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาสภาวะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กของประชากรไทยบนพื้นที่สูง